

**Препорука за Награду НК ICOM Србија у категорији *Пројекат године*:
„Сава Шумановић и европски реализми између два светска рата“**

Комплексан пројекат **Сава Шумановић и европски реализми између два светска рата**, који је у остваривању ујединио три галеријске установе – Спомен-збирку Павла Бељанског, Галерију Матице српске и Галерију слика „Сава Шумановић“ у Шиду – подразумевао је три изложбе са укупно 102 дела Саве Шумановића из установа културе и приватних збирки из Србије, Хрватске, Северне Македоније и Француске, одржавање међународне научне конференције у Спомен-збирци и шидској Галерији, као и организовање богатог пратећег програма.

Изложба је најпре била приређена у Спомен-збирци Павла Бељанског где је приказано 32 Шумановићева дела, између осталог и две слике истог назива **Купачице** из француских музеја у Онфлеру и Ларошелу – први пут изложене у Србији. Исто тако, први пут у Новом Саду су биле представљена дела **Турско купатило** из Националне галерије Републике Северне Македоније у Скопљу и **Лучки агент** из Музеја модерне и савремене уметности у Риједи, врло значајна за разумевање Шумановићевог уметничког концепта.

Посебно осмишљен дизајн поставке у сва три простора (ауторке Драгане Вилотић) био је употпуњен амбијенталном музиком композитора Андрије Павловића, специјално компонованом за потребе ове изложбе.

У поставци Галерије Матице српске било је – поред 12 изузетних остварења у власништву те установе са занимљивом музејском причом о претварању приватне у јавну колекцију – и четири дела из Националног музеја модерне уметности у Загребу, којима је реконструисан изглед некадашње збирке чувеног загребачког адвоката Дорића. Међу тим сликама Шумановићев **Пејзаж** из 1924. године први пут је излаган у Новом Саду.

Поставка у Шиду у потпуности се заснивала на делима из фонда Галерије слика „Сава Шумановић“: обухватила је циклус „Шидијанке“ од 53 дела – јединствен у националним и међународним оквирима.

Важан допринос вредновању и тумачењу Шумановићевог дела будућим генерацијама представља репрезентативан, богато илустрован, тројезичан (на српском, енглеском и француском језику) каталог-зборник радова са студијама истакнутих научних и музејских стручњака: Звонка Маковића, Софије Миленковић, Ане Ереш, Игора Борозана, Гордане Крстић Фај, Тијане Палковљевић Бугарски, Лидије Мереник, Милане Квас и Тамаре Огњевић. Многи од њих су држали и посебна предавања о својим темама, а промоција овог важног каталога организована је у Народној библиотеци Србије.

Током трајања изложбе у Спомен-збирци Павла Бељанског и Галерији слика „Сава Шумановић“ у Шиду одржана је дводневна међународна научна конференција са учешћем значајних стручњака из Србије, Хрватске, Северне Македоније и Француске, међу којима су – поред горе наведених – били и др Дарија Алујевић, Јасенка Фербер Богдан, мр Мишела Блануша, Жаклина Ратковић, ванр. проф. др Ловорка Магаш Биланцић, мср Радован Сремац, Драгана

Љубеновић, ванр. проф. др Кирил Пенушлиски, мср Дина Павић. Предавања по позиву тада су одржали проф. др Звонко Маковић и проф. др Лидија Мереник. Поред нових биографских података и анализа опуса Саве Шумановића, ова истраживања су допринела бољем разумевању и самог аутора и уметничких феномена његовог времена.

Укључивање младих у пројекат спроведено је кроз повезивање са два пројекта: „ChoreoChroma“ и музејске представе „Боеми с Монпарнаса“ у реализацији Театра младих „Мишоловка“ из Новог Сада (у оквиру дугогодишњег пројекта Спомен-збирке „Музеј младих“). Међународни пројекат „ChoreoChroma“ спојио је две Европске престонице културе у 2022. години Нови Сад и Еш сир Алзет из Луксембурга, док музејска представа „Боеми с Монпарнаса“ прати Шумановићеве боравке у Паризу и његова познанства са чувеним уметницима Париске школе (Кислинг, Фужита, Дерен, Пјер Крог), као и са моделима, попут Кики. Млади глумци су сваком од ликова удахнули јединствен карактер и евоцирали дух ондашњег Париза – могуће сусрете, ситуације и догађаје.

Поставка у Спомен-збирци садржала је сегмент посвећен слепим и слабовидим особама, док је за особе са оштећеним слухом припремљен аудио водич на српском и енглеском језику. Предавања и кустоска вођења, као и волонтерски наступ на енглеском и француском језику кроз поставку, више пута су праћени симултаним превођењем на знаковни језик. Музејска представа „Боеми с Монпарнаса“ изведена је на енглеском, док је њеним специјалним извођењем под називом „Театар на знаковном језику“ представа била доступна особама с оштећеним слухом. Организоване су радионице за предшколски узраст на тему „Портрет једног уметника“, као и радионице и стручна вођења за младе основних и средњих школа и високошколских установа.

Према оцени редакције *Art магазина*, веб часописа за савремену уметност, овај пројекат је почетком фебруара ове године проглашен за најбољу изложбу у 2022. г. Забележена је велика медијска присутност, али на жалост, није било критичких приказа – што говори о стању наше ликовне критике.

Децентрализацијом културних садржаја и иновативним приступом музејске презентације уз нова научна тумачења, пројекат је на сложен начин представио једног од водећих уметника српске и југословенске уметности 20. века и допринео афирмацији вредности националне баштине у међународним оквирима.

Из свих наведених разлога, са задовољством препоручујем Комисији за награде Националног комитета ИСОМ Србија да подржи кандидатуру пројекта **Сава Шумановић и европски реализми између два светска рата** у категорији *Пројекат године* за 2022. годину.

С поштовањем,

Београд, марта 2023.

Ирина Суботић, проф. емер.